

RESOLUCIÓ DE LA SINDICATURA DE GREUGES REFERENT A LA QUEIXA RELATIVA AL TRACTE REBUT PER PART DE LA GUÀRDIA URBANA DE BARCELONA

ANTECEDENTS

Descripció dels fets objecte de la queixa

En data 21 de gener de 2022, la ciutadana va presentar una queixa en aquesta Sindicatura en què exposa el següent:

El dia 20 de gener de 2022, en sortir d'una farmàcia, un agent de la Guàrdia Urbana de Barcelona (GUB) de paisà, li va mostrar la placa policial, li va obrir la bossa de mà, i va treure totes les seves pertinences en públic.

Segons diu, abans del registre l'agent li va donar una explicació que no va entendre. Quan li va plantejar els seus dubtes a l'agent, aquest li va dir que trauria la pistola i, després, en presència d'un altre agent, la van retenir en un banc durant un temps.

Davant d'aquesta situació, la ciutadana va trucar al telèfon 112 i, posteriorment, els agents li van dir que podia marxar, sense ni tant sols disculpar-se. A continuació, la ciutadana va voler tornar a la farmàcia per demanar explicacions i un full de reclamacions, però els agents li ho van impedir i la van fer fora de l'establiment de forma denigrant.

Actuacions fetes

Admesa a tràmit la queixa, la Sindicatura va iniciar la instrucció de l'expedient estudiant els fets i la legislació aplicable, amb la finalitat de valorar si s'havien aplicat els **principis de bona administració** per a la salvaguarda dels drets fonamentals a la ciutat.

Examinat el contingut de la queixa, i tenint en compte la documentació aportada per la persona interessada, es va considerar convenient dirigir-se a l'Àrea de Prevenció i Seguretat per tal de conèixer les intervencions realitzades en relació amb la queixa presentada.

En data 9 de febrer de 2022, es va sol·licitar a aquest organisme la informació necessària per a l'estudi de la queixa.

Resposta dels òrgans afectats

En data 15 de març de 2022, la Sindicatura va rebre la informació sol·licitada. L'escrit exposa el següent:

Arran d'aquesta queixa, es va obrir un expedient informatiu amb l'objectiu d'esclarir i donar transparència als fets denunciats, i determinar possibles responsabilitats disciplinàries.

L'agent policial que va intervenir, va identificar la ciutadana i va efectuar les comprovacions necessàries i oportunes, en atenció als indicis observats, segons els termes legals establerts.

L'agent va informar a la ciutadana dels motius de la identificació, i es va acreditar en diverses ocasions.

Pel que fa a la versió de la interessada sobre el tracte rebut i la referència al comentari de «treure la pistola», s'indica que la versió dels agents que van intervenir és contradictòria.

La promotora de la queixa no va aportar dades suficients per acreditar el tracte inadequat dispensat per la patrulla.

L'escrit conclou afirmant que no s'ha pogut comprovar cap actuació irregular de l'agent policial, ja que la identificació s'ajusta al dret i als procediments operatius de la GUB i, per tant, s'arxiva la informació reservada.

CONSIDERACIONS

Per analitzar aquesta queixa, es creu convenient referir-nos a dos aspectes diferenciats:

1. La prevalença de la versió dels agents, quan aquesta es contrària a la que ofereixen les persones afectades per una intervenció policial

La ciutadana es referia a una actuació policial presumptament irrespectuosa i desproporcionada. Del resultat de les actuacions realitzades pels responsables de la Unitat de Deontologia i Afers Interns de la GUB (UDAI), a fi d'esclarir les circumstàncies de l'actuació de l'agent, el cos policial conclou que l'actuació va ser correcta.

La Sindicatura de Greuges constata que la majoria de les queixes referides a un tracte inadequat per part dels agents de la GUB es tanquen amb el pronunciament de que no es pot provar el tracte denunciat per part de la ciutadania. I aquest cas no és una excepció. Segons l'informe municipal, la ciutadana no ha aportat proves per acreditar el tracte inadequat de l'agent.

Amb motiu d'anteriors expedients de queixa, la Sindicatura ha constatat la dificultat per conèixer les circumstàncies que envolten els fets denunciats. La immediatesa de les actuacions policials fa difícil aportar proves que permetin acreditar els fets i, davant la manca d'elements probatoris, aquest organisme acostuma a concloure que no es pot provar el tracte denunciat. Tot això sense tenir en compte la possibilitat que els i les agents narrin els esdeveniments amb la càrrega de subjectivitat pròpia de qui pot ser part perjudicada.

Davant d'aquesta situació, es considera del tot necessari recordar a la policia l'obligació que té d'observar, en tot moment, un tracte correcte i atent amb la ciutadania, a la que ha de procurar auxiliar i protegir sempre que les circumstàncies ho aconsellin, i proporcionar-li informació completa i tan àmplia com sigui possible sobre

les causes i la finalitat de les seves intervencions. Aquesta obligació està recollida a la Llei 16/1991, de 10 de juliol, de les policies locals (art. 10.2 b), que considera com a falta lleu la incorrecció envers la ciutadania.

Així mateix, al llarg d'aquests darrers anys, la Sindicatura ha recomanat diverses vegades dotar els i les agents de la GUB de càmeres unipersonals en els uniformes per tal de poder enregistrar les actuacions, i que les gravacions puguin servir de prova en les més controvertides.

Per conèixer el seguiment d'aquesta recomanació, l'any 2021 aquesta institució va realitzar un estudi d'ofici, després de conèixer la compra municipal de 150 dispositius de gravació, va valorar positivament la mesura. Tanmateix va considerar que eren insuficients si tenim en compte que la plantilla actual de la GUB està formada per més de 3.000 operatius. Per aquest motiu, va recomanar la compra de més dispositius, a fi de dimensionar-los a la realitat de la plantilla.

2. L'afectació als drets fonamentals de la ciutadania en els registres i identificacions realitzades en l'espai públic

En aquest cas, a més, és important destacar que, durant la intervenció es va escorcollar a la ciutadana, amb l'afectació que pot tenir aquest tipus d'actuació sobre l'honor i la intimitat de la persona. Especialment, quan l'actuació es realitza en l'espai públic, als ulls de la resta de persones.

La identificació i el registre de persones a l'espai públic és una actuació que incideix en els drets fonamentals de les persones, reconeguts en els articles 18.1 i 10.1 de la Constitució espanyola, i que afecta directament el dret a la intimitat. És inevitable que una actuació policial d'aquest tipus suposi un conflicte entre els drets fonamentals de la persona sobre la qual es realitza la intervenció i la investigació policial en la seva funció de prevenció.

La identificació de persones en llocs públics es regula en l'article 16 de la Llei orgànica 4/2015, de 30 de març, de protecció de la seguretat ciutadana, que legitima a la policia en la seva pràctica, però la limita únicament a dos supòsits: que existeixin indicis de participació en la comissió d'una infracció, i que raonablement es consideri necessari per a la prevenció de la comissió d'un delicte.

El Tribunal Suprem ha tractat la qüestió dels «indicis racionals» en algunes sentències, com la STS 525/2000, que disposa que, per a la legitimitat de l'actuació dels agents, és necessària una justificació racional que es basi en sospites fundades o en indicis racionals que evitin l'arbitrarietat. També, la STS 2449/1993 accepta que els agents poden actuar per simples sospites, sempre que aquestes no siguin il·lògiques, irracionals o arbitràries. Per tant, l'actuació policial s'ha d'emmarcar dins d'uns límits de discrecionalitat tolerables, on els agents hauran de valorar si l'indici és suficient per justificar l'actuació.

En el cas objecte d'estudi, **l'informe municipal no explica quina va ser la motivació de l'escorcoll.** Aportar aquesta informació hauria permès justificar l'actuació dels agents de la GUB. No fer-ho ens pot portar a la conclusió que els indicis al·legats no eren suficients per motivar el tipus d'intervenció de la GUB en el cas descrit.

D'altra banda, convé recordar que, donada l'afectació que té sobre els drets de les persones, **cal realitzar els registres sota el principi d'ingerència mínima, i s'han de dur a terme amb la menor intromissió possible a la intimitat i dignitat de la persona afectada.**

Per tal de garantir els drets de les persones, caldria realitzar aquest tipus d'actuació de forma discreta. Per això, **la Sindicatura creu convenient que, en la mesura que sigui possible, la pràctica d'identificacions i registres, es dugui a terme en llocs reservats, lluny de la vista de la resta de persones.**

Finalment, tot i que l'agent manifesta haver informat la interessada sobre les causes de la seva intervenció, es creu necessari reforçar aquesta obligació, i assegurar-se que s'informa de forma immediata i comprensible. A més, un cop finalitzada la intervenció, si no es determina la participació de la persona en cap fet il·lícit, és necessari dirigir-li una disculpa i agrair la seva col·laboració per garantir la seguretat ciutadana. En el cas objecte d'estudi, segons la versió de la ciutadana, aquesta disculpa no es va produir.

D'acord amb el que disposen l'article 143 de la Carta Municipal de Barcelona i el Reglament que regula la Sindicatura de Greuges de Barcelona, aquesta institució té com a missió valorar si s'ha produït un greuge. Un cop considerats els fets i les normes aplicables, conclou que, en aquest cas, **no podem afirmar que l'actuació de l'Àrea de Prevenció i Seguretat, pel que fa al tracte rebut per la ciutadana, fos ajustada a dret. També, quant a l'actuació de registre policial en l'espai públic, sembla que no s'ha garantit el principi d'ingerència mínima en els drets fonamentals de les persones.**

Per tot el que s'ha exposat, aquesta Sindicatura emet la següent decisió:

- **Recomanar a l'Àrea de Prevenció i Seguretat** que incrementi el nombre de dispositius de gravació, a fi de dimensionar-los a la realitat de la plantilla policial.
- **Recomanar a l'Àrea de Prevenció i Seguretat** que, sempre que sigui necessària la pràctica d'identificacions i registres, s'intenti realitzar en llocs reservats fora de l'espai públic, a fi de respectar el principi d'ingerència mínima, i garantir així la intimitat i la dignitat de les persones afectades.

Aquesta resolució es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i s'informarà la persona interessada del seu contingut.